

Geçtiğimiz dönemde mimari proje yarışmalarının yoğunluk kazanması, güncel mimarlık tartışmalarında 'YARIŞMA' olgusu üzerine bir çok değişik görüşün ortaya çıkmasına yol açtı. Yarışmaların içeriği, değerlendirme esasları ve sonuçları üzerine çeşitlenen bu görüş/eleştiri/öneriler şimdiye dek farklı tartışmaların satır aralarında, veya salt kollojyum salonlarında kalmış, basılı yayında bir arada derlenmemiştir. İşte, bu yorumları öncelikle tespit etmek ve bir "serbest kürsü"den gündeme sunmak üzere mesleğimizin farklı kesimlerinde çalışan mimarlarla bir anket düzenledik.

CEM AÇIKKOL (Serbest Mimar)

Yarışmalar konusunda öncelikle şunu belirtmeliyim ki, hayatında hiç yarışmaya katılmamış veya herhangi bir yarışmada görev almamış, hiçbir şekilde bu önemli mimarlık aktivitesinin içinde bulunmamış insanların yarışmalar konusunda söz söyleme hakkı olduğuna inanmıyorum.

Çünkü: Bu tür insanların düşünceleri tamamen dedikodu bazında, spekülatif, yarışma müessesini hırpalayan, "Ben yarışmaya katılmıyorsam, yarışmalar yapılmasın" biçiminde özetlenebilir.

Mimari proje yarışmalarının olmadığı bir mimarlık ortamı düşünemiyorum. Genç mimarların söz söyleyebilecekleri başka bir mimarlık ortamları yoktur. Olamaz da. Bugün Türkiye'deki gerçek mimarların tamamı, yarışma yaparak yetişmiş insanlardır.

Son aylarda yarışmalara katılımların azalmasının nedeni, biraz mimarların tembelliği, biraz teslim tarihlerinin yakınlığı, biraz da jürilerin çok fazla emek istemelerinden kaynaklanmaktadır. Bunun sonucunda yıllardır kendini hazırlayan, devamlı yarışma yapan, deneyimli mimarlar ödülleri paylaşmaktadır.

Yarışmaların aksayan tek yönü jüri üyelerinin tesbitidir. Ülkemizde çoğu zaman hayatında hiçbir yarışma yapmamış, yapı yapmamış, alt alta iki çizgi dahi çizmemiş, proje dahi okumayan insanlar jüri üyesi seçilmektedir. Dünyanın hiçbir ülkesinde böyle jüri üyesi olmaz. Belli uzmanlık alanı olan insanlar olsa olsa danışman jüri olurlar.

Jüri üyelerinin tamamının, yarışmalara katılan ve yarışmalarda görev alan insanlar arasında yapılacak anket sonucunda ortaya çıkan bir jüri listesinden, yarışmalar komitesince seçilmesi gerekmektedir.

YARIŞMALAR: "GEREKLİ Mİ?" "İYİ DEĞERLENİYOR MU?"

Burada, bize ulaşan ilk yanıtları sunuyoruz. Önümüzdeki sayılarda da bu köşemiz devam edecek. Yarışmalar üzerine tartışmaların çok sesli sürekliliği için hepiniz kürsümüze davetlisiniz!!

Anketimizin soruları şöyle:

- 1. Geçmiş ve güncel deneyimlerimiz ışığında mimari proje yarışmalarının "gerekliliği" üzerine görüşleriniz nelerdir? Yarışmaların kamu-meslek yararı açısından 'geliştirici' ve 'yönlendirici' olduğu görüşüne katılıyor musunuz?**
- 2. Yarışma jürilerince belirlenen değerlendirme esaslarının sonuçlara tutarlı, eşit ve adil bir dağılımla yansıtılmasına inanıyor musunuz? Bu konu üzerine eleştiri ve önerileriniz nelerdir?**

M. ZAFER AKAY (Serbest Mimar)

Yarışmaların gerekli olduğuna %100 katılıyorum. Ancak bu aşamada yarışmaların açık/sınırsız ve çağrılı/sınırlı olarak ayrılmasında sakınca görmediğimi de belirtmek isterim. Açık yarışmaların özellikle katılımcı sayısının büyümesinden kaynaklanan önemli sorunları olduğu inancındayım. Kısa süreçte bu tür durumlara, sergileme alanı, jüri çalışmalarına yeterli zamanın verilebilmesi, yarışmacıların jüri görüşlerini öğrenecekleri "yeterli jüri raporlarının hazırlanması" açılarından çözüm bulunmasını gerçekçi bulmuyorum. Bu sorunların ihmalinin, sanıldığından daha kötü etkileri olduğuna inanıyorum. Bu çerçevede; Mimarlar Odası öncelikle 'sınırlı yarışma' ve 'teklif alma' yöntemlerini şartsız reddetmek yerine; bu yöntemleri tanımlamak, ilkelerini üyelerine yaptırım uygulayacağı yönetmeliklerle belirlemek zorundadır.

Mimarlar Odası yeniden yapılanma sürecinde "sınırlı yarışmalar" sorununu da yeniden ele almalıdır.

Önerilerim:

- Öncelikle, mimarlar Odası çevrelerinde konunun uluslararası boyutlarına ilişkin bilgi birikimi çok sınırlı gözükmektedir. Meslek yasası çerçevesinde gerçekleştirilen çeviri çalışmalarının benzeri çok yararlı olacaktır.

- Yarışmaların gerekli görsel malzeme, gerekli raporlar ve kollojyum tutanakları ile güncelliğini kaybetmeden, mesleki kamuoyuna aktarılması daha çok önemsenmelidir. Bunun için: Mimarlar Odasının profesyonelleştirilmesi gerekliliğini bir kez daha vurgulamak isterim.

- Jürinin değerlendirme esaslarının, -kriterlerinin- sonuçlara yansımaları sorunu daha çok bir altyapı sorunu olarak ele almak gereklidir. Bu çerçevede: Jüri oluşturulması yöntemi bazı ilkelere bağlanabilmiş değildir, bu konuda meslek çevrelerinde bir konsensus da sağlanabilmiş değildir. Bunun çözüm yolu etkili bir yarışmalar komitesinin düzenleyeceği danışma kurullarıdır.

- Aynı soruna ilişkin olarak: Jüri çalışmalarının denetlenebileceği bir kurumsallaşmaya da gerek duyulacaktır. Jüri çalışmalarının yeni yönetmeliklerle daha ayrıntılı tanımlanacağı bir ortamda; jüri üyelerinin görevlerini ihmal etmeleri ya da kötüye kullanmaları olasılıkları karşısında etkili olabilecek bir denetleme mekanizmasına işlerlik kazandırılmalıdır.

EMRE AROLAT (Serbest Mimar)

Son dönemde, proje yarışmaları yoğunluk kazandı. Ancak bu dönemde bile, yarışma yoluyla elde edilen projelerin diğer yöntemlerle elde edilenlere oranı tatmin edici değildir.

Yarışmaların "Gerekli" olduğu konusunda hiçbir kuşku yok. Sanırım bu konu iki yönden ele alınabilir:

Bunlardan bir tanesi "Projecilik" yaparak hayatını sürdürme cesaretini gösteren ve kendisine "iş" yapacağını çevreyi edinmemiş olan genç mimarlar açısından yarışmaların önemidir. Olaya bu pencereden baktığımızda, yarışmaları genç mimarların meslek hayatına atılabilmeleri açısından "Tek Umud" olarak görmekteyiz. Diğer pencereden bakıldığında ise, yarışmaların hangi amaçla yapıldığı konusu ortaya çıkıyor.

Yarışmalar genç mimarlara iş sağlama amacı ile değil, mimarlar arasındaki önceden belirlenmiş olan bir yapı veya yapı grubu için "En İyi" projeyi elde etmek amacı ile düzenlenmektedir.

Her iki pencereden de görülen, yarışmaların kamu-meslek yararı açısından "Geliştirici" ve "Yönlendirici" olduğudur. Kanımca tartışılması gereken, yarışmaların gerekliliği değil, yarışmalar yoluyla elde edilen projelerin niteliğidir.

Son dönemde oluşturulan jüriler, yarışma şartnamelerinde, çoğunlukla eskiye oranla belli bir serbestlik getirme çabasında olmuşlardır. Ancak birçok yarışmada, "Yenilik Getiren" projelerin kabul görmediği, buna karşın "Suya Sabuna Dokunmayan" ve "Az Hatalı" projelerin ödüllendirildiği de bir gerçektir. Konulara "Şablon'un dışında çözüm getiren projeler, çokça jüriler tarafından yadırganmakta, "Daha Öncekilere Benzemiyor" denilerek saf dışı edilmektedir. Garip olan, böyle bir projenin ortaya koyduğu ana fikirlerin ikinci veya üçüncü bir yarışmada kullanılmasının başka bir müellife başarı getirebilmesidir. Bu noktada akla, bazı yarışmalarda jürinin yarışmacılardan geride kaldığı fikrini getirmektedir ki bu tehlikeli bir durumdur.

Bazı yarışmalarda ise jüri, belki de sonradan eleştiriye uğrama endişesi ile, şahsiyetli projeler yerine "melez" projeleri tercih etmektedir.

Tüm bu saydığımız olumsuzluklar, hem tecrübeli hem de yenilikçi olan birçok mimari, yarışmalardan soğumuş, giderek kopartmıştır.

Bütün bunların yanında, yarışma yöntemi ile elde edilmiş çok başarılı yapıların da ortaya çıktığı gerçeğini unutmamak gerekir. Erkal'ların Ankara A.K.M. yapısı, Karaaslan'ların yapıları ilk aklıma gelenler.

Tüm bu olumlu-olumsuz yanları ile yarışmaların gerekli olduğunu; sayılarının artırılması yönünde her türlü platformda çalışmalar yapılması gerektiğini, bahsettiğim olumsuzlukların da zaman içinde aşılabileceğine olan inancımı vurgulamak isterim.

MURAT ARTU (Serbest Mimar)

Mimarlık, eğer iş alamazsınız uygulayamayacağınız bir meslek değildir. Şöyleki; bir ressam ya da müzisyenin bir ürün ortaya koyması için herhangi bir sipa riş olması gerekmezken, mimarlık alanında hastane işi almayan bir mimarın oturup boş zamanlarında anonim bir yere hastane projesi çizmesi beklenemez.

Yarışmalar bu açıdan mimarlara ufuklar açmaktadır. Önlerine konulan konu ile yeni mezun bir mimarın bile çok kompleks ve komplike fasiletleri etüd etme, öğrenme ve tasarlama olanağı vermektedir. Böylece hiç yapmadığımız konularda bile bilgi ve fikir sahibi olmanız sağlanmaktadır.

Somut bir örnek verecek olursak; örneğin Türkiye'de 22 Adliye binası vardır, ama 220 tane adliye binası projesi yapmış ve Adliyenin nasıl çalıştığını bilen mimar vardır diyebiliriz.

Yarışma düzeni bir bütün olarak düşünüldüğünde jüri sistemin ayrılmaz bir parçasıdır ve yalnızca jüriyi ya da 3 - 5 yarışmadaki jüri değerlendirmesini esas alarak bir "parçanın" eleştirisine girersek, bütün sistemi haksızca zedelemiş oluruz.

Her sistem belirli bir rantabilite oranı ile randıman verir ve hiçbir sistemin randıman oranı % 100 değildir. Konu bu esneklik içinde değerlendirilmelidir.

Aksi hali spor hakemlerini sorgulayıp maçları iptal etmeye gider.

CENGİZ BEKTAŞ (Serbest Mimar)

Doğru düzenlenmiş proje yarışmalarının mimarlığımızın gelişmesinde yararlı olduklarına inanıyorum. Ama her şeyde olduğu gibi bu kurumun da kötüye kullanıl-

ma olasılığı vardır. Yarışma, uygulanacak tasarımı bulmaktan öte, düşüncede, araştırmada yenilikler getirmiş tasarımları da aramalıdır ki yararlı tartışma ortamı getirebilirsin.

Özendirici, yönlendirici, geliştirici olabilmesi için yarışma kurumunun sağlığına (doğru yolda ve ancak gerektiğinde kullanılmasına) özen göstermek gerekiyor. Yarışmanın en kötü kullanım biçimlerinden biri iş dağıtma düzeni olarak kullanılmasıdır.

Yarışma kurumunun en önemli organı seçici kuruldur. Yıllar önce değerlendirmenin somut ölçütlerini ben de aradım. Bir yapının, bir tasarımın değerlendirilebilmesi için bakılacak özellikleri saptamaya çalıştım. (Bu çalışmamı 1971 Haziran-Temmuz; Sayı 92-93 Mimarlık Dergisi'nde yayınladım.) Ölçütler, değerlendirme yöntemi ne denli kusursuz olursa olsun, bunları kullanan seçicinin yetenekleri sonucu belirler. Ayrıca bir yüzün her ögesinin (göz, burun, ağız vb.) ayrı ayrı çok güzel olması yüzün de güzel olması sonucunu vermeyebilir. Çözümüne ayrı kimi ölçütlere göre yeterli karışıklıklar bulmuş gibi gözükken bir tasarım, bütününe bakıldığında hiç de iyi olmayabilir. Bu nedenle seçici kurullarda görev alacak kişilerin saptanmasında en üst düzeyde sorumlu davranılmalıdır. Seçici kurul üyesi olabilecekleri seçmede, ortaya yapıt koyabilmiş olmak önemli bir ölçüt sayılmalıdır.

HÜSEYİN CİNDEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nda görevli)

Mimari proje yarışmalarının proje elde edilmesi için gerekli bir yöntem olduğunu belirtmekten çok, zaman ve mali olanaklar imkan verdiği takdirde en uygun bir yöntem olduğunu söylemek daha doğru olur, çünkü başka yöntemlerle elde edilen projelerin iyi olamayacakları iddia etmek mümkün değildir, bunun bir çok örnekleri vardır. Ayrıca kamu sektöründe zaman ve maliyet faktörlerinin büyük önemi olup çoğu zaman proje elde etme yönteminin tespitinde zorlayıcı faktörlerdir.

Yarışmaların kamu - meslek yararı açısından "geliştirici" olduğuna tümüyle katılıyorum. 1. ödülle değerlendirilen yeni fikirler sonradan yapı olarak somutlaştığı gibi, diğer derecelere ödüllendirilen yeni görüşler de bir sonraki yarışma için fikir geliştirme yönünden teşvik edici olur. Zaten yarışma şartnamelerinde yeralan amaç bölümünde bu durum açıkça belirtilir.

Yarışmacıların yönlendirici olduğu konusunda ise daha çok bu yönlendirmelerin batı ülkelerinin uygulamalarının etkileri ile geliştiği, bunların da yarışma projelerine aktettiği izlenimindeyim.

Yarışma jürilerince belirlenen değerlendirme esaslarının sonuçlara tutarlı, eşit ve adil bir dağılımla yansıtıp yansımadığı konusunda ise, her jürinin kendi seçtiği değerlendirme sistemi içinde ister kriter kullansın ister kullanmasın, kendilerinin jüri seçilmeleri için faktör olan mesleki deneyim, başarı ve mesleğe saygınlık (Bakanlığımızca jüri seçiminde önemle üzerinde durulan) nitelikleri ile en doğru sonuçlara ulaştığına inanıyorum.

BEHRUZ ÇİNİCİ (Serbest Mimar)

Mimari proje yarışmaları hiç kuşkusuz gerekli...

Olayı:

* Üke mimarlığını yeni arama ve araştırmalara yönlendirmesi

* Evrensel boyutta düşünce, beceri ve yaratma olgusunun geliştirilmesi.

* San'at ve san'atçıların özendirilmesi onurlandırılması,

* Genç yeteneklerin belirlenmesi ve onlara yeni ufuklarla iş olanakları sağlanması. Yönlendiren önemli ve etkili olarak görürüm.

Ancak:

Ülkemizde son yıllarda yoğunluğu artan yarışmaların bu yönde yarar sağlamadığı tartışılabilir. Bunda da yarar görmekteyim. Acaba bu tür yarışmalar sorunuzdaki gibi kamu-meslek yararı açılarından meslek üzerinde gelişmeleri sağlayıcı ve yönlendirici olabilmekte midir?

İşte burada kuşkularım var... Bunlar başlıca

* Yarışma şartnameleri ve ekleri sözleşmelerinin hala ancak çağdışı olarak nitelendirilecek, eskimiş zihniyetlere dayalı olarak sürdürülmesi

* Jüri ve çalışma yöntemleri diğer yönetim ve bürokratik sorunlarla mesleki eğitimin günümüzdeki durumları üzerinde durarak açıklamak ve bu vesile ile uzun sürdiren beni de düşündürdiren bazı ayrıntılara da değinmek isterim.

Özellikle Nafia (Nafia sözcüğü, bayındırlık yerinde bilerek kullanılmıştır) kesimi şartnameleri doğrultusunda çıkartılan yarışmalarda: İleri sürülen şartname ve sözleşmelerde kullanılan dil ve terminolojisinden mimarlığı 'sanat'ı ve meslek adamlarını zorlayıcı; ezici; küçültücü, çağdaş tekniği san'atsal yönleri dışlayıcı davranış ve koşullarının neden olduğu olumsuzluklar var.

Bu şartnameleri ülkede esasen mimarlık üzerinde geliştirilememiş olan telif haklarına da bir tecavüz mahiyetinde olduğu gibi, harcanan büyük bir işgücü sonucu

elde edilen proje müelliflerine çok ağır ve adaletsiz yükümlülükler getirmektedir. Bu nesnelere hukuk dilinde "iltihaki sözleşmeler" denir. (Tıpkı Belediye ve çeşitli kamu kuruluşlarının elektrik havagazı, şimdi de doğalgaz, su vs. gibi servisler için vatandaşlar üzerine uygulanan sözleşmeler gibi...) Böylesine şartname ve sözleşmeler: Tek yönlü yalnız ve yalnız idarelerin insiyatifi altında karşı tarafı baştan ezici, O'nun haklarını kısıtlayıcı ve sömürücü bir zihniyetin ürünleridir. Bunlar kolaylıkla kabullenilecek durumlar değildir. Ama ne var ki boyun eğilme zorluğu var! Elektrik havagazı vs. sözleşmelerinde bu böyledir amma sanatsal bir yarışma şartname ve koşullarının böylesine zihniyette olması mimarlığımızın adına düşündürücü ve üzücüdür. Üstelik; Çoğunlukla şartnamelerin baş amaç cümlelerinde şöyle başlar: Türkiye'nin evrensel kültürüne katkı ve güzel sanatları teşvik etme... Ve istenen de: Günümüzde Türk mimarlık sanatının ulaştığı düzeyin simgelenmesi... Evet: Sonuncusu tahakkuk ediyor... Doğrusu!... DA; Konkurlara ve bunlara dayalı çıkıveren yapıların evrenselliği acaba ne düzeyde kalabiliyor? Türk mimarlık sanatına kültürüne katkısı ne ölçüde olabiliyor? (Esasen ülke Kültür Bakanlığınca mimarlık sanat'tan da sayılmıyor ya ...) Diğer yonden: yarışmalarda çok büyük bir işgücü kaybına uğranılıyor. Mimari çabalara malzeme - model harcamaları da eklenince ödüllerin ne kadar küçük boyutta olduğu da aşıkardır. Gereksiz çizimler isteniyor ve külfetler yükleniyor. Bu gereksizlik içinde istenene de ulaşılmıyor. Düşünce ve tasarım olgusu bu ağır külfetler altında kayboluyor. Ve daha neler... Şartnameler sanki meslek adamı olmayanlar için düzenlenmiş gibi. Çok büyük ölçek ve programlanmaya dayalı konular adeta uygulama projeleri niteliğinde isteniyor. Sonuçta birinci seçiliyor (Ardından 6 veya 7 ödül daha) ama iş bununla bitmiyor!... Jüriler isterse bu birinciye **uygulanamaz** damgasını da basabiliyor!.. (Bu duruma son yıllarda rastlanır oldu...) Ayrıca: O vekaletin bütçesine o yıl tehsilat ayrılmaz ise - veya ihtiyaç programında idarece bir değişiklik yapılırsa iş yine gitti birincinin elinden. Bu da tek taraflı idari bir karara bağlı... Sadece bu kadar... Bu durumlar sual olduğunda: Cevabı işte..... günlü..... tarihli kararname veya şu yönetmelik deniyor... Ama artık bunlar küf kokuyor. Bari hiç değilse konkurlarla elde edilecek eserler üzerine bu eski zihniyetin değişimi, çağdaşlaştırılması düşünülse... Jüriler de bu konuda sessiz kalıyor... etkisiz kalıyor. Neticede 1'inci ile birlikte ödül alan projeler vekaletin veya kamunun sahipliğine geçiyor. San'at bir mal olup çıkıyor... Bu yazılarda telif yerine de çoğu kez teklif yazılan haklar da uçup gidiyor... Umutlar yine sönmüyor...

Bu durum pek çok çevrede çeşitli şaibelere de yol açıyor... Pekiyi: İşler yolunda gitse, proje işi müellife verilse ne oluyor? Koşullar o kadar ağır ki; mali ve idari baskılar bir öcü gibi ensesinde mimarın... İdare istediği an işi durduruyor... veya sarf-ı nazar ediyor. (Sözleşme diliyle...) Ne çıkar ki; sadece o ana kadarki ortaya çıkan proje bedeli ödenir mimara... İşte bu da bu kadar! Ya o mimarın geleceği için yaptığı programına göre durumları ne oluyor?...Bunu düşünen yok! Doğal - insani ve hukuksal haklar yine tek yönlü kararlara dayalı ve umursamazlık içinde...ve çeşitli emr-i vaki'ler. İşin tekrar başlatılması halinde ise (isterse aradan aylar-yıllar geçsin) mimar ilk başta saptanan bedel içinde çalışmaya mahkum ediliyor!... Bu koşullar yine saymakla bitmez. Bunlar ortada... Mücbir nedenler maddesi de müellif açısından işler acısı durumunda: Hukuksal olmadığı gibi vicdansen de değil...İşte bu nitelikte şartnamelere boyun eğmek çok zor. Onun için pek çok mimar bu tür şartlara isyan halinde konkurlara girmiyor. Zira: Bu bir onur meselesidir ve kabullenmek kolay olmuyor. Bu şartlar içinde yarışmalar bekleneni nasıl verebilir? Yapılanlarda Nafia ürünleri olarak gözler önünde... Ta uzaktan bile anlaşılır, yakınlarında o kalite izlenebilir. Jürilere gelince; Aşağı yukarı son yıllarda aynı isimler... Ödül alanlar da öyle. Acı bir devvare gibi... Jüriler program ve hazırlık aşamasında aceleci ve kabullenici sayısal açıdan hatalar-tutarsızlıklar görülüyor. Soru-cevap aşaması da bir geçiştirme içinde... Sonuç kararlarda yeterli süreleri kapsamıyor... İştirakin yoğun olduğu konularda bile 3-4 gün içinde kararlar alınıyor. Arada bir durup düşünülüyor-yeterince irdelenmiyor. Raporlarda tatminden uzak. Ara kararlar ve sonuçlar arasında çelişkiler izleniyor. Sonuçta yoğun bir emek, jürilerden de karşılığını bulamıyor. Futbol maçı gibi bitiveriyor 4-3... 2-3... Evet son yıllarda konkurları sadece uzaktan izler oldum. Amma; hoşnutsuzluklar dengesizlikler, tutarsızlıklar üzerine yakınmaları izliyorum yakından. Son 5 yıl içinde uluslararası çağrılı konkurlar da açıldı. Hatırlayabildiğim İstanbul'da meydan üzerine... Taksim, Üsküdar gibi... Katılanlar arasında ünlü yabancı mimarlar oldu. Ama jürilere bir tek yabancı mimar çağırılmadı. Alınsaydı sanırım sonuçlar değişik olurdu. Uluslararası boyuttaki bu konkurlarda da yerli jüriler hiç de mecbur olmadıkları halde o eski eskimiş Nafia yöntemlerini uygulayıp geçtiler.Kazananlara uygulanmaz da dediler.Burada da tutarlı eşit ve adil kalmadı. Diğer bir konu da; eğitim: Ülkede mimarlık eğitiminin son yıllardaki durumu ortada... 4 yılda diploma ihvan buyruldu... Ve bu gençler de böylesine konkurlara giriyorlar. Önce kendilerine yazık oluyor... Ama ya tutarsa... İşler de üzerlerine kalsa ne olacak? Sanırım hiç değilse bu noktada da bir sınırlama getirilmeli. 4 yılda diploma tevzi eden uygar ülke eğitimi yok... Bu ülkelerde mimarlık diploması en az 7 yıl sonra imza yetkisine kavuşabiliyor... Hiç değilse ülke içi konkurlarda böylesine bir limit aransa bunun çeşitli yönlerden yararlı olacağı kanısındayım. Yukardan beri biraz olsun açıklamaya çalıştığım nedenlerle yarışmalar bu şekil ve zihniyetleri içinde isteneni veremez. Sonuçlarda inandırıcı olamaz. Son yılların pek çok örneklerinde görüldüğü gibi. Söylenecek çok şey var. Zaman, sahife ve sabır sınırlarını çok fazla aşmadan kesmek istiyorum. Ama bu tartışma devam etmeli. Özetle; - Herşeyden önce yarışma şartnameleri uygar bir düzeye getirilmeli. - Elde edilmek istenenin levazım dairelerinin satın alacağı mallardan olmadığı... burada amacın bir sanat eserine ulaşma olduğu bilinci geliştirilmeli. - Mimar'a saygınlık kazandırılmalı. Hakları korunmalı. Konkurla kazanılan proje bedellerinden üstelik bir de tenzilat ve sonra teminat şartları kaldırılmalı. Bakılırsa biraz: Çağdaş ülke koşullarına, UIA şartnamelerine - Jüriler önüne uzatılan küflü şartnameler üze rinde söz sahibi olmalı. Aksi halde bu şartlara dur diyebilmeli... Meslekdaşlarını baştan korumalı. Asıl adalet buradan başlatılmalı. Burada: (Özellikle ünlü meslekdaşlarıma sesleniyorum) - İdarelerdeki meslekdaşlar meslek odalarıncaya uyarılmalı onlara herşeyden önce bu mesleğin mensubu oldukları bu mesleğin bir -ordre olduğu- Seçilen proje ve yapıların sahipliğinin de ilelebed kendilerine ait olmadığı, bu

ürünlerin millete ve koca bir kültüre ait olduğunun anlaşılması sağlanmalı ve daha niceleri üzerinde uyarılmalı. İşte başta bunlar çözümlenmeden yarışmaların hiç bir bir yarar sağlanamayacağı, hoşnutsuzlukların giderek artacağı açık ve seçik.

Son söz:

Mesleği geliştirme-yönlendirme açılarından yararlı olan yarışmalar yukarıda sadece bir bölümünü açıklayabildiğim dar çerçeveli zihniyet ve eskimiş yöntemlerden arındırılmadıkça bekleneni veremez. Ve elbet vermeyecektir de...

Öncelikle:

Bir zemin düzenlenmesi gerekiyor... Zeminsiz mekan düşünülemez...

Burada meslek örgütlerinin çaba ve mücadelelerinin önemi büyük.

Uhdemize düşecek görevlerde daima yanınızda olarak.

M.BORAN EKİNCİ (Serbest Mimar)

Yarışmalar, hem meslektaşların birbirlerinden haberdar olup iletişim içine girmelerine, dolayısıyla memleketteki mesleki seviyenin yükselmesine yardımcı oluyor, hem de yeni meslektaşlara, kendilerini gösterebilen mesleklerini uygulayabilme şansını tanıyor. Ayrıca rekabet ortamı kişileri daha çok çalışmaya teşvik edip, mesleğin gelişmesine sebep oluyor. Kısacası yarışmalara bayılıyorum. Keşke, bilhassa toplu konut uygulamaları ve özel sektör yapılaşmaları daha çok yarışmalara açılmalı.

Jüri değerlendirmelerindeki gidiş bence fena değil. Yani geçmiş yarışmaların jürisi sadece ben olsaydım, yaklaşık yarısında benzer sonuçlara varırdım. Adil olma konusuna gelince, arada çıbanlık edenler oluyordur mutlaka ama bence çok adil. Tavsiye olarak ise, yarışma konularına göre, bilhassa tecrübeli şantiyeciler meslektaşlarımızın ve arasına yabancı meslektaşlarımızın jüriye davet edilmesinin faydalı olacağına inanıyorum.

ÖZGÜR ECEVİT (Serbest Mimar)

Mimari proje yarışmalarının son derece gerekli olduğuna, mesleği "GELİŞTİRİCİ" ve "YÖNLENDİRİCİ" olduğu gibi, genç meslektaşlarımız için de önemli bir "OLANAK" olduğuna inanıyorum.

Ancak, bu konudaki ülkemizde geçerli anlayış, teamül ve yönetmelikler ile mimari proje yarışmalarından olumlu sonuçlar alınmasının mümkün olmadığına inanıyorum. Olumlu ve yararlı olmayan bir müessesenin zamanla yok olacağı düşünülürse, bu konuda acilen önlem alınmasının gerekliliği anlaşılabilir.

OKTAY EKİNCİ (Mimarlar Odası İstanbul Şubesi'nde görevli)

İzin verirseniz, önce sorudaki gereksiz "alçak gönüllülüğü" eleştirmek istiyorum: Mimari proje yarışmalarının kamu ve meslek yararı açısından "geliştirici" ve "yönlendirici" olması, bir görüş olmasının ötesinde, temelde bir gerçekliktir; mimarlığın vazgeçilmez eylem alanıdır; içerik ve nitelik olarak ilerlemesinin en önemli ve etkili süreçlerinden biridir.

Aslında mimarlık-sanatın hemen her alanında olduğu gibi- "doğası gereği" yarışmayı seven, onunla ivme kazanan, doğruyu, güzeli, ya da (yeni söylememizle) "çevreye uyumlu katılım" onunla arayan ve "bulan" bir sürekli savaşım mesleğidir. Herhangi bir tasarım eylemi, ister ortalama bir yapı için olsun, ister bir kompleks için ya da kentsel ölçekte olsun, mimarını mutlaka yarıştırmalı. Önce etüdler birbirleriyle yarışır; beğenilmeyen kenara (ya da alta) konur, daha beğenileni için uğraşılır. Bu "iç yarışma", çoğu kez farkında olmadan "dışa dönük" de gelişir; benzer konular arasında "en iyisi" yaratılmaya çalışılır; özgünlük aranır; o tasarım için "seçilen mimar" olmanın hakkını vermek, sürekli yarışmadan nasıl mümkün olabilir ki? Denilebilir ki mimar, hem kendi kendisiyle, hem de başkalarıyla sanatını yarıştırmadan, tasarımı hakkıyla ve gönül rahatlığıyla sonuçlandıramaz; ortaya doğru bir ürün de çıkaramaz. Ve bu, resimde de, heykelde de, müzikte de, sanatın her alanında da böyledir.

İşte bu nedenle, mimari proje yarışmalarını da mimarlıktan ayrı düşünmek, "geliştirici" olup olmadığını, "yönlendirici" olup olmadığını tartışmak, olası değildir, anlamsızdır; mimarlığın "kendisini" dışlamaktır.

Zaten, son zamanlarda tartışılan konu da, ülkemizdeki mimari proje yarışmalarının, "yeterince" geliştirici ya da "doğru yönde" yönlendirici olup olmadığı konusunda; mimarlığın içtenlik ve sorumluluk dolu "yarışmacı" karakterinin, yarışmalara da eşdeğer içtenlik ve eşdeğer sorumlulukta yansımaya yansımadağı noktasındadır. Ve denebilir ki, bu karakterin yarışmalar düzeni içinde yeterince açık demokratik ve katılımcı bir potansiyele dönüşmemiş olması, bu konuda mimarlar topluluğunda ciddi bir tartışma ortamı doğmasına yol açmıştır.

Bu nedenle, sözü uzatmadan 2. soruya geçebilirim.

Yarışma jürilerince belirlenen değerlendirme esaslarının sonuçlara tutarlı, eşit ve

adil bir dağılımla yansiyabilmesi, hiç kuşkusuz o jürinin, projeler ortaya çıktıktan sonra kendi belirlediği esaslara en kadar sahip çıkıp, çıkmadığına bağlıdır. Kimi zaman bu esasların gözden geçirilmesini gerektiren durumlar, ancak tasarım sürecinde ortaya çıkabileceği gibi; kimi zaman da söz konusu esasların yönlendirdiği tasarımlar gerçekten de en az eleştirilebilecek çözümleri taşıyabilirler.

Ne var ki, bana göre çok daha önemli olan ve son zamanla yarışmalar düzeninin tartışılmaya başlanmasında oldukça etkili olan - konu, yarışma jürilerinin "yeri ve amacı önceden kesinleştirilmiş" bir yapılaşma için değerlendirme esaslarını belirlemek gibi çok ciddi bir talihsizlikle sürekli baş başa kalmalarıdır.

Bu talihsizlik, çoğu kez jürileri (ve elbette yarışmacıları da) gerilimli bir yarışma sürecine soktuğu gibi, "yarışma projelerinin" de taşıdığı mimari değerler yerine, çevresel etki değerleri bazında gözlenmesine yol açıyor. Öyle olunca da, yarışmalarla elde edilmesi beklenen diğer bir kazanım olan "mimarlığın düzeyi" konusu, yapının yeri, konumu, amacı vb gibi "jüriye belirlenmeyen" izelliklerinden ötürü kimi zaman tersine dönebiliyor; dahası, mimarlığın "saygınlığını" zedeleyebilecek değerlendirmelere bile yol açabiliyor.

İkinci önemli sorun ise, proje yarışmalarının olabildiğince yaygın ve yurt dışında her yöreden mimarları bu eyleme ortak edebilecek bir düzene kavuşmamış olmasıdır.

Gerek Oda yönetimlerinde, gerekse Oda'da yarışmalar konusunda sürekli çalışma gösteren sorumlu üyelerde, yıllardan bu yana süregelen "taşraya güvensizlik" duygusu; ve bu duygunun olağan sonucu olan "merkeziyetçi" yönetim anlayışı; Ankara dışındaki birimlerin etkinlik alanları içerisine giren yörelerdeki mimarların, yarışmaların "geliştirici" ve "yönlendirici" erdeminden yararlanmasını şansını giderek ortadan kaldırıyor. Ve, bu da, sonuçta elbette ki salt yarışmalar düzenini değil, daha da önemlisi mimarlığı da olumsuz şekilde etkiliyor; mimarlık "yurt düzeyinde" gelişmiyor.

Sonuç olarak, 2.soruyu da şöyle yanıtlayabilirim.

Yarışmalar düzenimiz, proje yarışmalarına katılımı yurt dışında "eşit ve adil bir dağılıma" yansımaya zaten olası değildir. Bu tartışmaların sonucunda, ülkemizdeki proje yarışmalarının da "mimarlık eylemiyle eşdeğer" bir yarışma sürecine kavuşması dileğiyle..

HALDUN ERDOĞAN (Serbest Mimar)

Mimari proje yarışmalarının gerekliliğinin tartışmasını dahi yanlış buluyorum. Ancak bu mimari proje yarışmalarının bu haliyle sürgit devamının savunulması anlamını taşımaz.

Mimari proje yarışmalarının meslek içi eğitim görevini yapabilmesi ve bu anlamda mesleki gelişmeye ve yönlenmeye katkı verebilmesi için yönetmeliğin yeniden düzenlenmesi gereklidir.

İyi düzenlenmiş bir yönetmelik birçok huzursuzluğa da giderecektir. Buna bağlı olarak yarışma sonuçlarının daha tutarlı ve adil olması sağlanabilir.

Yarışmalarda jürinin teşkili çok önemli olduğundan bu konunun herkesin kabul edeceği bir sisteme oturtulması gerekir.

Jüri sonuçlarının kişisellikten arındırılıp yapının, toplumun ve mimarının lehine oluşması sağlanmalıdır.

Jüri raporlarının açıklık ve gerçeklik temeline dayandırılması esas alınmalıdır.

AYDAN ERİM (Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde görevli)

Yarışmaların, sorunuzun ikinci kısmında değindiğiniz gibi, kamu ve meslek açısından geliştirici ve yönlendirici olabildikleri süreçte "gerekli" olduğuna inanıyorum. Bir "proje elde etme yöntemi", ya da "iş alma" veya "büroyu ayakta tutma" fırsatı olarak görülüp, buna uygun şekilde gelenekselleşmesi ya da kurumlaşmasının ise kesinlikle gereksiz, hatta yararsız olduğu kanısındayım.

Hazırlık süreci "doğru tasarlanmış" bir yarışma, gereksinmelere en iyi cevap veren, çevreye ve koşullara en uygun çözümü ortaya koymaktan öteye geçebiliyorsa; günün mimarlığının ortalama düzeyi üzerinde bir "düşünsel katkı", "yenilikçilik", "yaratıcılık" getirebiliyorsa, meslek açısından geliştirici ve yönlendirici olacaktır.

Kamu yararı boyutuna gelince... Bunu iki açıdan görmemiz gerekir diye düşünüyorum: Kamu kaynaklarının kullanımı ve yarışmaların sonuçları ile en azından yarım yüzyıl yaşamak zorunda kalacak olan kent halkının yaşam çevresinin nasıl etkilenmediği...

Yarışmaların bu iki noktanın ilki bağlamında, yani, kamu kaynaklarının daha akılcı daha ekonomik kullanımı açısından daha doğru bir seçenek olduğunu söyleyebilmek oldukça zor.

Bu konuda, bildiğim kadarı ile bu güne kadar hiçbir ciddi kantitatif irdeleme yapılmadı zaten. Hatta, birebir "müellif - işveren" ilişkisinin tasarım sürecinde maliyet analizlerinin sürekli devrede tutulması, ekonomik seçeneklerin tasarım seçenekleri ile sürekli etkileşim içinde ele alınması bakımından daha olanaklı, rasyonel kay-

nak kullanımı açısından daha olumlu olabileceğini kestirmek de mümkün.

Gerek kullanıcının gerekse kentlinin yaşam çevresi açısından bakınca, yarışmanın çok daha iyi bir yol olduğunu savunmak oldukça kolaylaşmaktadır. Yarışmaların tümüne yakını yerel ya da merkezî yönetimler tarafından çıkartılmaktadır. Alternatifini, yönetimin seçtiği bir kişiye proje yaptırması olarak koyarsak, özellikle yerel yönetimler bağlamında, yöneticinin beğenisi ve tercihlerine daha kapalı bir yoldur yarışmalar. Merkezî yönetimin baskısı ise farklı bir yönde gelmektedir projelerin üzerine. Tüm sektörler, yapıları konusundaki yetkilerini bir anlamda ve geleneksel ve kurumsal olarak bir bakanlığa ihale etmiş durumdadır. Burada devreye kamu yararı adına getirilen kısıtlamalar ve yönlendirmeler girmektedir. Bu durumda da tartışılabilir bir "kamu yararını koruma misyonu" adına, yarışmalardan beklenen yaratıcılık; dolayısı ile de meslek açısından beklenen geliştiricilik ve yönlendiricilik kısıtlanmaktadır. Jüri değerlendirmeleri konusunda bir değerlendirme yapmanın oldukça zor, yapılırsa da yanlış olacağı kanısındayım. Belirli esasaşların saptanıp, değerlendirme sürecinde titizlikle gözlenmesi ve sonuçların bunu tartışmasız yansıtması her jüri özelinde farklılaşabilmektedir. Ortada bu titizlik ya da yansımının oranını ölçebilecek bir mekanizma olmadığı gibi, bu düzey yeterli değilse, "kollojyumlarda eleştirmek ve utandırmak" ötesinde, yapılabilecek fazla birşey de yoktur.

Düzei yükseltebilecek bir yol, kişisel jüri raporlarının çok ayrıntılı olarak istenmesi ve yayınlanması olabilir. Ayrıca, yarışma sonuçlarının her zaman "tutarlı", "eşit" ve "adil" bir dağılımı yansıtmasındaki handikapların başında, ödüllerin verilmesi ve birinci seçmenin zorunlu oluşunun geldiğini de düşünüyorum. "Jüri önerilerinin" zaman zaman, neredeyse seçilen projeden farklı bir projeyi tanımlayacak boyutlara ulaşması, bu zorunluğun içe sindirilmesi zor, çarpık bir yansıması olmakta ve bizi yarışma kurumunun sorgulanmasına kadar götürebilmektedir.

COŞKUN ERKAL (Serbest Mimar)

Mimari proje yarışmaları, mimarın kendi kişisel yorumunu özgürce yapabildiği bir bireysel mesleki tatmini en üst düzeyde bulabildiği bir çalışma ortamı sağlamaktadır.

Tasarım özgürlüğü yanı sıra uluslararası güncel sanatsal çizgiye ulaşmak için de itici güç oluşturmakta ve araştırma hırsını canlı tutmaktadır.

Genç mimarların yatırımcılara kendilerini tanıtmada en güçlü gösterge ve döküman niteliği de mesleğini geleceğini canlı tutmada önemli rol oynamaktadır. Eğitici ve mesleği geliştirici bulduğum bu müessesenin sonuçta kamu yararı taşıdığı açıktır. Mesleki deneyimin içinde yarışma projesi tasarımı üzerinde işveren tarafından daha saygılı ve kabule yatkın davranıldığını gözledim.

Yarışma jürilerince belirlenen değerlendirme esaslarının sonuçlara tutarlı, eşit ve adil bir dağılımla yansıtılması için; raportörlük çalışmalarının kapsamı ile proje çizim, sunuş, sergileme ve jüri çalışma yöntemi konularında yö-

netmelik çalışmaları yapılması gerekliliğine inanıyorum.

Genel olarak öneriler:

- Proje Çizimi; yarışmacıya az emek verebilmeli, jüri üyelerinin projeleri algılama kolaylığı sağlandığı çizim esasları konulmalı
- Sergileme, paftaların tümü kolay algılanır konumda ve düzgün sergilenmeli,
- Jüri; çalışmalarında projelerin tümü üzerinde iyi düzeyde bilgi edindikten sonra elemelere geçmeli ve inceleme için zamanın önemli bir faktörü olduğunu kabul etmeli,
- Sergileme salonlarında, ışık, ısı, çalışma ve dinlenme standartları üst düzeyde olmalıdır.

DAVRAN EŞKİNAT (Serbest Mimar)

Deneyimlerimin ışığında mimari proje yarışmalarının "gerekliliği" tartışılmayacak kadar berraktır.

Yarışmaların kamu-meslek yararı açısından 'geliştirici olduğuna ayrıca' özendirici olduğuna inanıyorum.

- Meslekte yeni ve özgün yorumlar ancak yarışmaların süzgeci ve teşvik edici ortamında yeşerebiliyorlar.
- Zaten İşveren-Mimar/Kamusal sektör - Mimar ilişkileri maalesef özlenen koşul ve ortamlardan uzakta olup genelde yaratıcılığı kısıtlar konumdadır.
- "Yarışmak" en iyisini bulmak demektir. Bu fiil herkese açık olmalıdır.

Ancak, yarışmalara zaman zaman jüri kompozisyonlarının gölgesi düşmektedir.

- Jüriye geçecek kişilerin farklı görüş ve deneyimleri taşıyabilmeleri, mesleklerinin belirli bir aşamasına gelmiş-dürüstlük örneği olmuş kimselerden seçilmeleri.
- Jürinin yarışma konusunun üzerinde yaptığı ön çalışmalarla belirlenen "değerlendirme esasları"ni ve kullanacağı kriterler şartnamede açıkça belirtmesi bununla beraber yarışmacı Mimarı da bu kriterlerin ötesine seçebilecek kadar serbest bırakılmasıdır.

MEHMET KİBAR (Serbest Mimar)

Kamu sektörü açısından yarışmaları değerlendirirsek, önemli bir proje elde etme yöntemi olarak görebiliriz. Bir konu hakkında nelerin üretilebileceğini görmek ve üretilen projeler arasında seçme yapma şansını yakalamak oldukça önemlidir. Bu nedenle sağlıklı sonuca yaklaşmak çok daha kolay ve gerçekçi olabilmektedir. Projelerin (fikirlerin) özellikle yarışmak için yapıldığının da hiçbir zaman görüldüğüdür. Kamu sektörünün konuya birkaç noktadan yaklaştığını düşünebiliriz. Birisi iş dağıtım yöntemi . Bir diğeri, mimarlık mesleğine katkı. Çünkü daha iyisini üretme çabası mimarlık mesleğinin doğal gerekliliğidir. Sonuç olarak yarışmalar kamu sektörü için vazgeçilmezdir. Fakat her projenin de yarışmalar yolu ile elde edilmesi gerektiğini düşünemeyiz.

Proje elde edilirken konunun, arsanın ve şartların önemine göre yarışma veya diğer yöntemlerden birisine öncelik tanınmalıdır.

Meslek açısından değerlendirildiği zaman, yarışmalara sadece birinci (uygulanması düşünülen) proje ve diğer ödül ve mansiyon gruplarının tesbit edilmesi olarak ele alınırsa konuya oldukça yanlış yaklaşmış oluruz. Yarışmalar öğreticidir; mesleki birikim için gereken bilgiyi öğretir. Mimarın kendine güven kazanmasını sağlar. Meslek açısından vazgeçilmez bir çabadır. Mimarlık mesleğinin özünde daha iyiyi yapmak, mevcutu ve kendini aşmak yatmaktadır. Yarışmalar bu uğrasa tam katkı koymaktadır.

Yukarıda belirttiğim gibi yarışmalar sadece ödül ve mansiyon olarak görülmemeli, yarışmaya katılan diğer projeler ve fikirlerde değerlendirilmelidir. Böylece genç mimarların kendilerini kabul ettirmelerini ve doğruyu üretebilmelerini sağlamak amacıyla elenmiş projelerinde hiç değilse masraflarını karşılayarak, yarışmaya katılmaları özendirilmelidir.

Yarışmalar yolu ile elde edilen projelerin nitelikleri direkt jüri ile ilgilidir. Jürinin yaklaşımına göre değişir. Bu konu jüri kompozisyonunun oluşturulmasının önemini gündeme getirmektedir. Mimarlığı bilimsel ve sanatsal diye kabaca hemen ikiye ayırabiliriz. Jürinin yarışma konusunda birikimli ve deneyimli olduğunu düşündüğümüz zaman mimarlığın bilimsel tarafının değerlendirilmesinin objektif olacağı düşünülebilir. Ancak sanatsal yönü biraz soyuttur. Jüri üyelerinin anlayışlarına göre değişir. Bu açıdan değerlendirmelerin objektif olabilmelerini sağlamak gerekir. Jüriler "ben bu konuda ne yapardım"ı aramadan gelen fikirleri kendi içlerinde yoğun değerlendirmeye alırlarsa konuya daha sağlıklı yaklaşabilirler.

Yarışma jürileri oluşturulurken çok titiz davranılması ve jüriye güvenilmesi gerekir. Unutulmaması gereken kaybedenin sadece o yarışmayı kaybettiğidir. Mesleki birikim kazandıkları ve konuya katkı koydukları da dikkate alınmalıdır.

Jüri değerlendirmelerinin adil, tutarlı veya yeterli olduğunun tartışılması doğru değildir. Jüri oluşturulurken üyelerin yeterli, tutarlı ve adil olup olmadıklarına aza-

mi dikkat gerekmektedir. Konuya bu noktada çok hassas yaklaşılmalıdır. Jüriler oluşturulurken ince eleyp sık dokursak bu tür sorularla karşılaşmayız.

ŞÜKRÜ KOCAĞÖZ (Serbest Mimar)

Mimari proje yarışmalarının "gerekliliği" ülkemiz ve dünya mimarlığı açısından tartışılmazdır. Mimarlığın gelişmesi bu "yarışma" ortamında sağlanmakta, gide-rek kişilerin kendini aşması, bir dönemin aşılması ancak bu yöntem ile sağlan-maktadır. Beaubourg'un müthiş bir yarışma ile "Grande Arche"nin çağımıza dam-gasını bir yarışma ile bastığını unutmamalıyız.

Yarışmaların "gerekliliği", "geliştiriciliği" ve "yönlendiriciliği" tartışmasız bir doğru-dur.

Ülkemizde son on yılda yaşanan gelişim yarışmalar yolu ile gerçekleşmiştir. Yeni tavır ve düşünceler ısrarla ve kazanmak düşünülme-sizin yarışmalara yollanmış ve giderek yeni bir anlayış, uslub oluşmaya başlamıştır. İlk zamanlar bu yenilikçi tavrı sürdürenler proje sergilerinde ayırd edilebilirken artık her yarışmada bu ön-cü mimarlar yolunda, tavrında yapılmış pek çok öneriye rastlanmaktadır. Bu son derece olumlu bir gelişimdir ve yukarıda sözü edilen "yönlendiriciliğe" somut bir yaşanmış süreçtir. Bu sürecin irdelenmesi, açısınması bu yazının kapsamı dı-şında, belki de Mimarlık'ın bir özel sayısına değecek niteliktedir.

Yarışmalar düzeni şu an ülkemizde işleyen en iyi ve en sağlıklı düzenlerden birisi-dir. Bu düzene eleştirilerin daha çok "yarışmayanlardan" geldiğini gözlemleyim. Bu eleştiriler "hep aynı kişiler kazanıyor", "hep aynı kişiler jüri yapıyor" düzeyin-dedir. Ama hiç kimse "aynı kişilerin dışında niye başka kişiler yarışmayı göze almı-yor?" sorusunu sormamaktadır. Yarışma ciddi ve masraflı bir iştir. Mimarın çok sağlam bir kendine özgü mimari dil ve tavır oluşturmuş olmasını gerektirir. Ayrıca zaman içinde kendisini geliştirmez, yenilikleri takip etmezse bu dil ve tavrının es-kimesi, daha doğrusu aşılmış olması da söz konusudur. Bu duruma düşen bazı eski deneyimli yarışmacıların da başlarına ne geldiğini tam anlamamaları sonucu yarışmalar düzenini eleştirmeye başlamaları da zaman zaman görülebilir. Ama bir yarışmanın başarısı her zaman jüriye bağlıdır. Programının kötü oluşturulması, işverenin isteklerinin jüri tarafından anlaşılabilmesi kötü sonuçlar doğurur. Bu nedenle jüri yapacak kişilerin üst düzeyde deneyim ve birikimi olması, mimarlık pratiğinin içinde yoğunlaşmış olması gerekir. Bu deneyim ve birikimin kanıtı ise da-ha önce bu düzen içinde sağlanan başarılar, mimarlık yayınlarına yansıyan başarı-lar, mimarlığa yapılan somut katkılar (makale, yayın, konferans, meslek örgütün-de üst düzey görevleri, akademik kariyerdeki üst düzey görevleri vb.) olmaktadır. Kanımca jüri oluşumunda ağırlık mimarlık pratiği içinde sivrilmiş üyelerden oluş-malıdır. Mimarlığa yapılan katkılar ile sivrilmiş kişilerden oluşturulacak jüriler ba-şarılı olamamaktadır. Örneğin akademisyenlerden kurulu jüriler, (son yıllarda ba-zı örneklerine rastlandı) kanımca iyi seçimler yapamamıştır. Bir örnek vermek ge-rekirse "Mevlana" yarışmasını hatırlıyabiliriz.

Bütün mimarlar, bütün konular için jüri yapamaz, yapmamalıdır. Bugünkü sis-tem kimlerin jüri yapacağını anket yardımı ile ve kararlarında özerk, yarışmayan üç kişilik bir kurul ile saptamaktadır. Odamızın düzeni budur. Bu sistemle atanan jürilerin kararları beni yıllardır son derece tatmin etmektedir. Bu sistemin dışında-ki en çok bakanlık yarışmalarında, jüri oluşumlarında yukarıda anlatmaya çalıştığım denge bozulmakta ve zaman zaman tam gönlüme sinmeyen sonuçlar alın-maktadır.

Özetle Oda'mızın yarışmalar düzenini olumlu, zaman içinde yavaş yavaş geliştiri-lebilir bulurken, Oda'mızın kendisi dışındaki yarışmalar sisteminin de gelişmesi için dialog, gayret ve baskısının artması gerektiğini düşünüyorum. Bir de Odamız sistemi içinde yeni yeni uygulamaya başladığımız "bölgesel yarışmalara"ın çok iyi bir gelişme olduğunu, ancak onların boyut ve konu olarak ulusal yarışmalar ile karşılaştırılmadan ciddiyet ile sürdürülmesi gerektiğini vurgulamak istiyorum.

UTARİT İZGİ (Serbest Mimar)

Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de yapılan Mimari Proje Yarışmaları, uygun koşullarda gerçekleştirildiğinde, meslek açısından özünde yararlı bir etkinliktir. Mimarların iş kaynaklarından biri YARIŞMALARDIR.

Tasarım ve yapı alanlarında, yaratıcılığa, deneyime ve birikime giden yollar ara-sında yer alır.

Yarışma Dizgesi:

Konunun seçimi

Yarışmanın türü

Tasarım grubu

Değerlendirme grubu

Ödül

Tartışma ve Yayın

konularını kapsayan karmaşık bir dizgidir.

YARIŞMA önemli bir emek potansiyelinin kullanılmasını gerektirir. Bu potansiye-lin içinde, üretilen büyük bir emek bölümü maddi karşılıktan yoksun kalır. Bu üzü-cü ve kırıcı bir olaydır.

Yarışmaya katılan gruplardan önemli bir kısmı, sadece tasarım evresinde başarılı olacak niteliktedir. Birincilik ödülünü alarak yapıyı gerçekleştirme görevini üstle-nen grup bu nitelikte ise, yapının yönetilmesi, gerçekleştirilmesi için gerekli ve zo-runlu bulunan görgü, deneyim, birikimden yoksun durumdadır. Başarısızlık kaç-ınılmaz ve acı olacaktır.

Ayrıca değerlendirme grubunun kuruluşu, seçim kriterlerindeki aksaklıklar da önemli bir başka başarısızlık kaynağıdır.

Özgün, farklı, gerçekçi bir beklentinin söz konusu olduğu yapılarda yarışma olum-lu sonuç verir. Mesleğe, kamuya, topluma ve çevreye olumlu etkiler sağlar.

İçinde yaşadığımız şehirlerde pek çok yapı yarışma sonucu elde edildiği halde iş-lev, teknik, estetik açılarından yetersiz ve seviyesizdir.

Bu kötü sonuç, yeteri kadar hazır olmadan Yapı yapma sorumluluğunu üstlenen telif hakkı taşıyıcılarından, uygun ve doğru seçim yapmayan jüri üyelerinden, yü-rürlükteki bozuk Yetki Yasası'ndadır.

NURDOĞAN ÖZKAYA (Serbest Mimar)

Mimarlık yarışmaları gerekli mi? Evet. Çünkü mimarlık bir sanattır. Sanatta tek çözüm yoktur. Nasıl konçertolar, tablolar, heykeller, grafikler aynı konuda da ya-pılsa farklı oluyorsa, mimarlık eserleri de farklıdır. Sanatçının yorumunu, felsefe-sini, bilgisini, becerisini yansıtır. Mimarlığın diğer plastik sanatlardan farkı; işlev-selliği ve sonsuz malzeme, renk, form zenginliğidir. Tekniğin en ileri adımını kul-lanmak, yeni çözüm olanakları yaratmak her mimarın özlemidir. Mimarın eseri, kendisinden sonra yaşayacak olandır. Çağdaş olması yetmez. Geleceğin yorumu-nu yapmak zorunluluktur. Yarışmaların amacı o güne kadar yapılmayana aramak-tır. Yeni çözümler bulmaktır. Kuşkusuz yenilik adına saçmalıklara sapmamaktır. Çözüm ön koşuldur. Üstelik o güne kadar bulunanlardan daha iyi olması koşuluyla.

Mimarlık yarışmaları, diğer yarışmalardan farklı olarak kullanım amaçlıdır. Bir tabloyu seyrederken bir senfoniye dinlerken duyulan bedii duygu bir mimarlık ese-rini seyreder veya içinde yaşarken de duyulmalıdır. Ancak yetmez. O yapıdan bek-lenilen işlevselliği de tam olarak yerine getirmesidir. Yapının oluşumunda en bü-yük etken "imkan-ihtiyaç" dengesini sağlanmasıdır. Mimarlığa talep belli bir ihti-yacın giderilmesiyle istemiyle başlar. Kimse bana bir sanat eseri mimari yapı diye talepte bulunmaz. Ancak ihtiyacını giderecek yapının bir sanat eseri olması, sahi-bini yalnız mutlu etmekle kalmaz, sahip olduğu değeri yüceltir.

Bilindiği gibi yarışmalar bir düzendir. Bu sistemin çalışabilmesi GÜVEN'e dayalıdır. Yarışmayı çıkaran kişi (tüzel veya özel) katılımdan, çıkacak sonuçtan, aradığı-na çözüm güvenini bekler. Yarışmacı o konuda yaptığı çalışmanın yansız, objektif koşullarda değerlendirileceğine güven duymak ister. Mimarlık sanatı adına da MESLEK KURUMU, mesleğin gelişmesine, en tarafsız, en iyi çözüme varmayı sağlayacak bir yarışmalar düzeni ve herkesin özlediği GÜVENLİ ORTAMI özler. İnsanların kişisel takdir haklarının neticeyi belirlediği her ortam tartışılabilir. Bu üç kişinin bir yarışma projesini birlikte oluşturmasında da yaşanır. Bir jürinin değerlendirmesinde de. Subjektif görüş ve değerlendirmeler hem projelere hem de jüri değerlendirmelerine yansır. Bunu yok etmek mümkün değildir. Nasıl insanların temel içgüdülerini yok etmek mümkün değilse, yarışmalar düzeninde de subjektif unsurlara, moda olarak kabul edilen gelir geçer beğenileri ve bunların etkilerini yok saymak mümkün değildir. Ancak etkilerini azaltmak mümkündür ve bunun tek yolu açık olmaktır. Her alınan karar, nedeni ile, niçini ile açıklanacak, oluşturulacaktır. Böyle bir düzen kamu ve meslek yararınadır. Güven ortamının oluşmadığı yarışmaların yeterli katılımı sağlamaması nedeniyle beklenen yararı sağlayama-yacağı açıktır.

Yarışmalar sonuçta bir yapının oluşumunu sağlar. Dolayısıyla bir iştir. Ancak ya-rışmalar düzeni bir iş dağıtım mekanizması değildir. Öyle algılanması, iş almak üzere kurulan meslek, ahlak ve ilkeleri dışında ilişkileri gündeme getirebilir. Bu mimarların dikkatli olmaları ve meslek onurunu zedeleyecek tutum ve davranış-lardan kaçınmaları gerekir. Meslek tartışma ortamı olan kollojumlarda bazı mi-marların kendinden çok daha olumlu çözümü bulan tasarımları övgüyle kutladık-ları görülmektedir. Bu meslek adına ve yarışma düzeni adına sevindirici bir olgu-dur.

Yarışma jüriliği, daha doğrusu jüri büyük sorumluluktur. Daha öncesi, jüri seç-mekte eşdeğer sorumluluktur. Jüriler nasıl seçilmelidir? Nasıl seçilir?

Genelde jüriler; kişi özelinde aydın, ilerici, her türlü görüş ve düşünceye açık ve saygılı, saplantıları olmayan, güvenilirliği toplumca kanıtlanmış, yansız değerlen-dirme yapma yeteneğinde, özde ise o konuda bilgi, görgü ve deneyimi olanlar-dan seçilmelidir.

Yarışma jürilerinin belirledikleri değerlendirme esaslar kuşkusuz her yarışma için

farklıdır. Jürilerin kompozisyonu bunu belirler. Bütün yarışmaların, bir genelleme içinde adil, tutarlı ve eşit değerlendirildiği söylenemez. Aradaki büyük farklar bu konuda ilgi ve duyarlılığı arttıracak, yarışma sonu sergilerin kollogyumların çoğulması kritiklerin, eleştirilerin yapılması hatta bu tartışmaların yalnız yarışmacılar, jüri ve mimarlar arasında kalmayıp, sanat çevreleri ve kamu oyundada konuşulmasına bağlıdır.

Önerim; yarışmaların çoğalması, tartışmaların yurt çapında yapılabilmesi ve MİMARLIĞIN ülkenin gündemine girmesidir.

Dileğim bir fikrin tartışılması ve eleştirilmesinin, fikrin sahibine veya o fikre inananların kişiliğine yönelik bir tavır olmadığının anlaşılmasıdır. Bir olgunluk düzeyine gelmemizdir.

DORUK PAMİR (*) (Serbest Mimar)

Bence, bir yarışmanın esas nedeni, denenmiş ve yorgun çözümlerden usanma sonucu yeni, bilinmeyen şeyleri arama olanağını sağlamak, diğer bir deyişle, ileriye dönük maceralar için start vermektir. Ancak, bizde bu kurum neredeyse her defasında denenmiş, merkezi hoşnut edebilecek, sanki bir anlamda "mediokrite konsensüsünü" pekiştirmek için işleyen bir mekanizma. Çoğu kez yarışmacılar bazı temel varsayımları en pragmatik biçimde kullanma hünerini sergileme, jüriler ise daha çok vasat bir üniversitenin hocaları kişiliğine bürünüp, sanki bir anlamda öğretilmiş bilgileri notlama sürecine dönüştürüyorlar. Sonucu kanıtlanmamış ve bilinmeyen her türlü macera teşebbüsü ise daha ilk anda öğütülüp saf dışı ediliyor. Bu arada bana ilginç gelen bir izlenimim de, arada bir böyle bir maceraya kalkışan yarışmacıların tavrı. Daha baştan onlar da nasıl olsa önerilerinin hiçbir zaman kabul edilmeyeceğine inanmış görünüyorlar ve amaçlarına inatla asılmıyorlar. Sanki "Şan olsun" diye yapılmış bir davranış izlenimini bende uyandırıyor. Bunu birazcık daha açmaya çalışayım. Bir öneri götürüyorsunuz, son derece radikal bir kavram veya şaşırtıcı bir biçim denemesinden yola çıkmış. Ancak, biraz daha dikkatle bakıldığında bu ilk kıvılcımın dışında, bunun nasıl gerçekleşebileceğine dair en ufak bir ipucu yok. Adeta ilk düşünce pırlıtısından sonra müellif "letarji" diyebileceğim bir havaya girmiş. Kimbilir, belki de toplum sistemimiz ister istemez bireyleri potansiyon içinde yontup, böyle biçimlendiriyor.

(*) Bu görüşler, Doruk Pamir'in öneri ve izniyle Arredemento Dekorasyon Dergisi'nin 42. (Kasım 1992) sayısından yayınlanan Doruk Pamir-Atilla Yücel söyleşisinden alınmıştır.

NEVZAT SAYIN (Serbest Mimar)

Yarışmalar; "İyi Projeler"e ulaşmanın yollarından biri olarak gerekliliği tartışılmaz gibi görünüyor. Geliştirici-yönlendirici olması açısından özel öneme sahip olduğu nokta: benzerleriyle karşılaştırılabilir olduğu için kamuoyu oluşturabiliyor olması.

Yarışmaların adil olduğuna inanmak çok zor. Yarışma, -yapısı gereği- "adil" olamaz gibi geliyor. Aynı projeler farklı jürinin önünde farklı sonuçlar alır. Bu yüzden her yarışma -biraz da- jürinin niteliği hakkında bir değerlendirmedir. Si-

nirli/çağrılı ya da birden çok kademeli yarışmaların "daha az demokratik" olmakla birlikte daha doğru sonuç alınabilir yöntemler olduğunu düşünüyorum.

BERRAK SEREN (Bilkent Üniversitesi Öğretim Görevlisi)

Mimari proje yarışmaları teorik olarak mimarlar arasında haklı rekabetin oluşmasını sağlar. Bu bağlamda yarışmaların gerekliliğine, kamu-meslek yararı açısından geliştirici ve yönlendirici olduğuna inanıyorum.

Yarışmalardan beklenen yararın sağlanabilmesi için ilk koşul, yarışmaya çıkarılması öngörülen projenin planlama ve programlama aşamasından gerekli araştırma ve incelemeler yapılarak, tam ve doğru olarak yarışmacılara aktarılmış olmasıdır. Bu koşul sağlanmadığı takdirde jüri çalışmalarından başlayarak kullanım aşamasına kadar uzayan tartışmalar, aksaklıklar ve yanlışlıklar sürekli olarak karşımıza çıkacaktır.

Yarışmalar konusunda güncel gelişmelere baktığımızda, 'Tip Hastane Projesi' olarak yarışmaya çıkarılmış bulunan projeler bu kapsamda en 'tipik' örnekleri oluşturmaktadır. Konunun ayrıntısına girmeden 'tip' projelerin uygulama aşamasında büyük sorunlarla karşılaşılmasının kaçınılmaz olduğunu vurgulamak isterim.

Proje yarışması için gereken koşullar sağlanmadan, yetersiz veriler, eksik bilgilerle çıkarılan yarışmalar ne kamuya ne de mesleğe yarar sağlar. Uygulama ve kullanım aşamasında çeşitli sorunlar yaratarak öngörülen yatırımlarda artışlara, zaman ve kaynak israfına, başarısızlığın tüm sorumluluğunun da mimarların omzuna yüklenmesine neden olur. Yarışmayı çıkaran kuruluşlardave jürilerde görev alan meslektaşlarımız bu konuda çok duyarlı ve ısrarlı davranmalı, hazırlıkları gereken düzeyde tamamlanmadan yarışma açılmamasına özen göstermeli, Mimarlar Odası da üyelerine tam destek vermelidir.

Yarışmaların bir işlevi de meslek - içi eğitime katkıda bulunmak, mesleğe yeni atılan mimarlara yarışma düzeninde kendini sınamak, geliştirmek ve kanıtlamak olanağını sağlamaktır. Proje yarışmalarına özen göstermek ve devamlılığını korumak, ülkemizdeki özellikle genç mimar potansiyeli yönlendirmek açısından büyük önem taşımaktadır.

Jüri üyesi olarak görev almamış bulunmam nedeni ile jüri değerlendirmeleri konusunda bir yorum yapabilecek konumda olmadığımı inanıyorum

ZİYA UTKUTUĞ (Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü Öğretim Görevlisi)

Genel olarak mimarlık ürünleri bir toplumun Sosyo-Kültürel yapısının en önemli görüntüsünü oluştururlar. Bu anlamda da ülke veya toplumun değişik kesitlerinin uygarlık düzeyinin temel göstergeleridir.

Bu göstergeler bir yandan toplum kültürünün geçmişteki birikimini yansıtırken diğer yandan da uluslararası kültürün etkisi ile biçimlenirler. Bu bağlamda mimari ürünlerin oluşumunda veya biçim/anlam arayışlarında salt yerel kültürlerin etkilerini aramak veya sadece modern mimarinin enternasyonal çizgisi çerçevesinde biçimsel/anlamsal arayışlara yönelmek, değişen-gelişen sosyo-kültürel yapı çerçevesinde tutucu bir niteliğin doğup gelişimine de neden olmaktadır.

Ancak 20. yüzyılın son çeyreğinde modernizm hareketinin, kimlik belirlemek, geçmiş ile kültürel sürekliliği sağlamak, elit kültürel yapıya alternatif bir pop sanat üretmek gibi değişik savlarla, enternasyonalist kültürün ürettiği bölgelerde başlatılan sorgulaması, Türkiye'mizde de kimi uygulama alanlarında yandaş bulmuştur.

Bu bağlamda bir yandan 'mimarlık ürün'ün niteliği sorgulanırken, ürünün üretilmesine yönelik bir sürecin başlangıç noktasını oluşturan ve onun önemli karnallardan birini teşkil eden "Mimari Proje Yarışmaları" içeriği ve biçimi de tartışmayı renklendirecek gibi görülmektedir.

Bu tartışmada belirlenen sorunlardan ilki "Geçmiş ve güncel deneyimlerimiz ışığında mimari proje yarışmalarının gerekliliği ve bu yarışmaların kamu-meslek yararı açısından geliştirici ve yönlendirici yönünün bilinmesine" ilişkin olmaktadır. Bir kenti oluşturan yapılar gurubunun çok büyük bir bölümü yapıldığı dönemin sıradan/olağan kültürünü yansıtan anonim özellikteki bunlarında büyük bir bölümünü konutlar oluşturmaktadır. Bu tür sıradan çok büyük bir yapı kütesi içinde kamu yapılarının yeri ise son derece küçük olmasına karşın biçim/anlam üretimi açısından ve bir bakıma elit kültürün pop kültüre karşı yönlendirici önemli bir etkisinde olduğu görülmektedir. Ancak bir pop kültür üretmek ve hakim kültür biçimine dönüştürme çabası içeren Modernizm sonrası akımların, elit kültür üretiminde önemli bir yeri olan kamu yapısı tasarımı ve biçim arayışı çerçevesinde de yorumlanması kültürel çeşitliliği, zenginliği artırarak ve yaygınlaştıracak nitelik gösterebilir.

Ancak yurdumuzda mimari proje yarışmaları, kamu-meslek yararını gerek nitelikli bina üretimi gerekse de kültürel birikim sağlama amacı dışında çoğu kez yatırımcı kuruluşun iş dağıtım mekanizmalarından biri olarak ele alınmaktadır.

Yarışma sisteminin bu biçimde deforme edilmesinin temelinde şu unsurlar yer almaktadır:

- Mimari Proje yarışmasına katılan projelerin çok bu yük bölümü belirli bir düzeyin altında nitelik göstermektedir. Hatta kimi yarışmalarda 1.cilik verme sorunu yaşanmaktadır.

- Yarışmacı çoğu kez jüri üyelerinin mimari anlayışlarına göre proje üretmeye çalışmakta bu nedenle yarışmada özgün projelerin sayısı azalmakta hatta kimisinde hiç olmamaktadır.

- Yarışma jürilerinin çok büyük ölçüde yarışmacı mimar grubu içinden oluşturulması bu kısır döngünün temel nedenidir.

- Jüri değerlendirmelerinde temel kriterlerin hazırlanan ihtiyaç programı çerçevesinde işlev, arsa kullanımı ve mimari biçim - anlam arayışının kütle ile sınırlandırılması yanısıra, değerlendirme süresinin kısalığı sağlıklı bir analizi ve seçimi engellemektedir.

- Mimari Proje yarışması sonucu elde edilen çoğu yapıların sonuçta yapı gerçekleştirildikten sonra Türkiye mimarlık hareketine yönlendirici ve katkı sağlayacak nitelik göstermemesi, sıradan bir karakter taşıması.

Sistemi amaçları doğrultusunda işlemekten alıkoyan, deforme eden bu faktörler, tasarım aşaması için bir dizi önlemlerle giderilebilir. Ancak tasarım sonucu elde edilen yapının belirli bir nitelik düzeyine erişmesi tasarımcının rolünün yapım süreci içinde artırılması/etkinleştirilmesi yanı sıra Bayındırlık İskan Bakanlığı ve yerel yönetimlerin nitelikli yapı üretme doğrultusunda istekli olmaları ve bu bağlamda birim - fiat, teknik şartname gibi mevzuatları yeniden günün koşullarına göre düzeltmeleri yanında ihale anlayış ve biçimlerinde de yeni düzenlemelerin yapılmasını da gerektirmektedir.

Tasarım aşamasında yarışma projelerinin düzeylerinin yükseltilmesi ve ülke mimarlığında yönlendirici rol oynayabilmesi için şu türden önlemler ve)veya düzenlemeler ele alınabilir:

- Jüri kompozisyonlarında jüri iskeletinin yarışmacı mimarlardan oluşumundan kaçınmak, jüri üyeliklerinde mimarlık söylemine filozofik düzeyde katılacak bulunan araştırmacı ve akademisyenlerin daha yoğun katılımını sağlamak.

- Yarışma projelerini değerlendirilmesinde, yarışma özellikleri çerçevesinde değerlendirme kriterlerini ve bunlara bağlı kontrol ölçütlerini oluşturmak.

- Değerlendirmenin salt bir sıralama anlayışından çıkartmak. Bu anlamda belirli bir düzeye erişmemiş projelere 1. ödülün verilmemesini sağlamak.

- Mansiyonları sıralama dışına çıkartarak, bu grupta teşvik unsurunun önem kazandığını belirtmek.

- Yarışma projelerinin değerlendirilmesinde uygulanabilirlik kavramını alan hesaba, statik rapor, betonarme kalıp planı anlayışından çıkartarak, proje raporlarının tasarımcının amacı, mesajı, kabulleri, alternatifler arasında önerisinin seçim nedenlerini anlattığı bir konuma getirmek.

- Maliyet raporlarını, salt alan hesabı üzerine kurmayarak, önerilen teknoloji - malzeme seçimini belirten sistem detayı çerçevesinde hazırlanacak maliyetlere dayandırmak.

SEMRA UYGUR / ÖZCAN UYGUR (Serbest Mimarlar)

Yapı elde etme yöntemlerinin, tümüyle yanlış olduğu, asıl amacın, yapıyı ve çevresini fiziksel olarak elde etmek olduğunun henüz anlaşamadığı ülkemizde, herşeye rağmen en özgür proje üretme yolu olduğu için yarışmalar gereklidir. Yarışmalar hangi koşullarda gerekli ve geliştiricidir, onu düşünmek zorundayız.

Gerçekte, her alandaki yarışma doğasında gelişmeyi barındırır. Objektif değerlendirme kriterlerinin, kesin olmadığı mimari proje yarışmalarının kamu-meslek açısından geliştirici yönlendirici olması için, yarışmacıların ve jürilerin riskleri omuzlama cesaretini göstermesi gerekir. Tek tek bireylerde olduğu gibi, toplumlar da riskleri göze alabildikleri sürece ilerleyebilmekte, atılım yapabilmektedirler. Risk almanın teşvik edilmesi, toplumları ve insanları daha üretken kılar, yeni düşünceler

lerin üretimine olanak tanır. Mimari proje yarışmalarının asli görevi ve gerekliliği burada yatmaktadır. Yani riskleri ve üretkenliği teşvik etmektedir. Aksi takdirde ülkemizde halen var olan "yaptım oldu" mantığı devam edecek ve vasatın egemenliği sürecektir.

Yarışmalara sonuçları itibarıyla bakıldığında; ancak jüri yapısı ile paralel olarak özgün, yeni düşünceleri ayıklayıp ortaya çıkarabilmektedir. Bu anlamda jüri üyeliği çok önem kazanmaktadır. Her düşüncenin doğru olabileceği ve kabul gördüğü günümüzde, konu mimarlık gibi subjektif değerlerin tartışması olunca daha da önem kazanmaktadır. Mimari proje yarışmalarının sonuçları, değerlendiren jüri üyelerinin dünya görüşüyle, mesleki birikimiyle, şartlanmalardan arınmışlık oranıyla, risk almadaki cesaretleriyle doğrudan ilişkilidir.

Yarışmaya giren jürinin kimlerden oluştuğu bilindiğine göre sonuçlar yarışmacıları şaşırtmamalıdır. Jürilerinden beklentimiz, özgün, yeni düşüncelerin ödüllendirilmesi ve bu düşüncelerin cesaretlendirilmesidir.

Jürilerin 'düşünce olarak' genç, yenilikçi insanlardan oluşmasının, kabukların yırtılması, vasatın açılması anlamında büyük yararları vardır.

BİLAL YAKUT (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nda Görevli)

Yarışmaların gerekliliği ve yararı kanımca her türlü tartışmanın dışında tutulmalıdır. Tartışma, yarışmalar düzeninin kökleşmesi, daha iyiye doğru geliştirilmesi yönünde olmalıdır. İnanıyorum ki tartışmacıların çoğunluğu da bu düşünceme katılacaklardır.

Son zamanlarda uzun bir durgunluk döneminde sonra açılan çok sayıda yarışma mimarlık toplumuna yeniden bir canlılık getirmiştir. Meslektaşlarımızın yarışmalarına yoğun ilgi ve heyecanı bir mimar olarak beni mutlu etmektedir. Bu ortamın oluşmasında Oda yönetiminin çabalarını da takdirle karşılıyorum.

Yarışmaların yararlarına gelince:

- Genç ve yetenekli mimarların isimlerini duyurabilmelerine olanak sağlamak, - Katılanlara bilgi ve deneyimlerini arttırmaya ve bunu sınama için uygun ortam yaratmak,

- Sonuçların kollegyumlarda tartışılması, ödül ve mansiyon kazanan projelerin yayın organlarında yayınlanmasıyla mimarların başvuru kaynaklarının zenginleşmesine katkıda bulunmak,

- Daha adil bir iş dağıtım ortamı sağlamak,

- Demokratik bir tartışma ve etkileşim ortamı yaratarak mesleki değerlerin oluşumuna daha geniş katılım ortamı oluşturmak,

- Yapı kültürünün oluşumuna katkı sağlamak,

- Talep sahiplerine yetkin bir kurul (jüri) eliyle çoktan en iyisini seçme fırsatı yaratmak,

- Sektöre dinamizm getirmek, geniş ufuklar açmak, böylece yaratıcılığı teşvik ederek uluslararası rekabet gücü kazandırmak.

Bu maddeleri daha da arttırmak mümkün ama sanırım bu kadarı yarışmaların yararlarını anlatmak için yeterlidir.

Öte yandan yarışmaların gereksiz zaman ve emek kaybına yol açtığı yolunda görüşler de zaman zaman dile getirilmektedir. Kuşkusuz bu görüşlere katılmak mümkün değildir. Çünkü mimar sürekli olarak bilgi ve görgüsünü araştırmak çabası içinde olmalıdır. Mimarların mesaisi, bir duvarcı ustasının mesaisinin şu veya bu biçimde ölçülüp biçilerek değerlendirildiği gibi değerlendirilemez.

Jürilerin değerlendirmelerine gelince matematiksel yöntemlerle yapılamayan her değerlendirme gibi tartışmaya açıktır ve böyle olması da bir sağlık işaretidir. Genelde bu tartışmaların çok düzeyli geçmesi mesleğin gelişimine olduğu kadar demokrasi geleneğinin yerleşmesi açısından da mutluluk vericidir. Mimarlık toplumunun bunu gerçekleştirebilmiş olması övgüye değer bir husustur. Jürilerin değerlendirmelerin sonuçlara yansımaları genelde tutarlı, eşit ve adil olduğuna inanıyorum.